

FOTO: HYVAR SELECT

Besparen op productiekosten zonder saldooverlies

De steeds hogere productiecijfers in de zeugenhouderij worden meer en meer in vraag gesteld. Die laatste extra biggen leveren immers niet altijd een economisch voordeel op. – ANNE VANDENBOSCH –

FOTO: HYVAR SELECT

Bij fokkerijorganisatie Hypor denkt men al enkele jaren na over efficiëntere varkensproductie. “Een hoger productiegetal realiseren, is niet alleenzalmakend”, benadrukt Kris Lauwerysen (foto links). Kris is zaakvoerder van Hyvar Breeding in Merksplas, een basisfokbedrijf dat instaat voor de productie van zuiverelijndieren voor fokkerijorganisatie Hypor. Het bedrijf produceert grootouderdieren voor subfokbedrijven en klanten van fokvarkensdealer Hyvar Select. “Je moet ook je

kostenstructuur nauwlettend in de gaten houden.” Volgens Kris toonde een Nederlandse studie aan dat de bedrijven met een productiegetal van 28 à 30 vaak een hoger saldo behaalden dan de bedrijven met een productiegetal van meer dan 30. Op deze laatste bedrijven ‘koopt’ men die extra biggen met dure bijkomende inspanningen.

Hogere gezondheidstatus

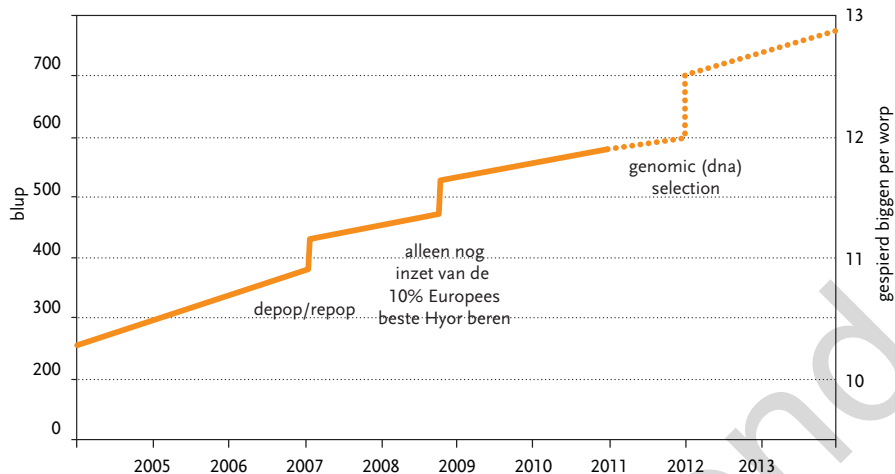
“In 2006 deden we hier in Merksplas een depop-repop van de zeugenstapel en

stapten vervolgens over naar SPF-productie (*specific pathogen free*). De jonge zeugen hadden een betere genetische waarde en het bedrijf herstelde met een hogere gezondheidsstatus. Die omschakeling was best wel lonend. Beide factoren hadden vanaf 2007 immers een gunstig effect op onze productiecijfers (zie figuur 1). Maar dit was slechts een stap in een ruimer geheel. Als je efficiënter wil produceren, moet je immers ook analyseren welke factoren een invloed hebben op de kostprijs. De belangrijkste kostenposten op een varkensbedrijf zijn voer, huisvesting, gezondheid, energie, arbeid, kapitaal en genetica.”

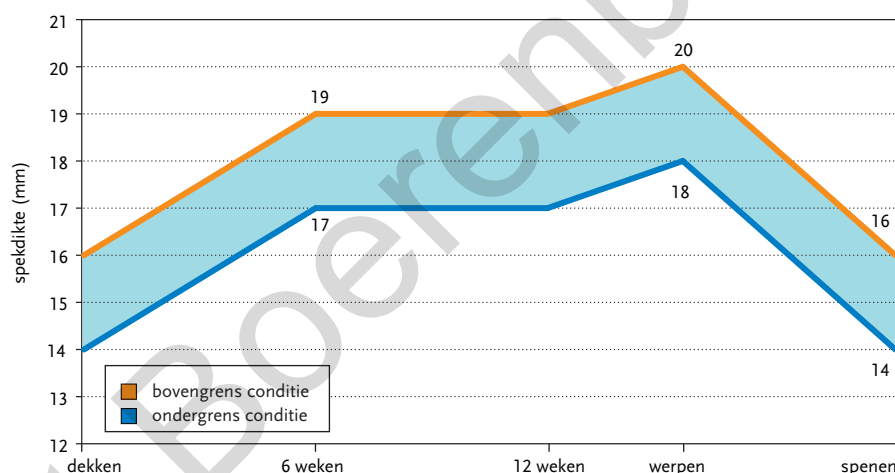
Verbeteren via selectie

“Als fokkerijorganisatie bekeken wij natuurlijk in eerste instantie hoe we de genetische capaciteit nog konden verbeteren”, gaat Kris verder. “Het fokprogramma van Hypor focust op het aantal geboren biggen, maar met een grote nadruk op de bigkwaliteit. De bigkwaliteit omvat bigvitaliteit zowel als geboortegewicht en uniformiteit van de toom.” Hypor onderzoekt volgens Kris al sinds 2003 de factor geboortegewicht en de erfelijkheidsgraad ervan. “Een zeug die zware biggen produceert in de eerste worp, doet dit blijkbaar in de volgende pariteiten ook. Om een verhoogd geboortegewicht te bereiken via het voer, zou de zeug heel wat moeten vreten. Je kan die parameter dus beter – en goedkoper – meenemen in het fokprogramma. Deze parameter werd sinds 2005 geïmplementeerd in het fokprogramma van Hypor, er werd met andere woorden een economische waarde aan toegekend. We streven naar een geboortegewicht van 1,3 à 1,4 kg. Via een uitgebalanceerde fokmethode wordt dus samen met het aantal geboren biggen ook de kwaliteit van de biggen verbeterd. Dit resulteerde in meer en zwaarder gespeende biggen.”

Om op bedrijfsniveau via genetische weg een maximale vooruitgang te bekomen, kan je het vervangingspercentage van je zeugenstapel opdrijven. Zo verhoogde Kris de vervangingsgraad op het basisfokbedrijf van 60% naar 75%, zodat die betere eigenschappen zich sneller uitte in de cijfers. Voor Kris was het sneller uitselcteren van de minder goede dieren op basis van de fokwaarde echter niet voldoende. “Het vergde enige moeite, maar na het nodige overleg met de fokkerijdivisie van Hypor, konden we hier in Merksplas beschikken over de beste genenpool van de organisatie. Zo gebruiken we sinds eind 2008 enkel nog sperma van de beste 10% beren van de Europese Hyporstapel op onze zeugen. Dit was praktisch gezien nochtans niet zo evident. Als het fokprogramma een beer uit Spanje aanduidde als de beste *match* op een zeug van onze D-lijn, dan moest

Figuur 1 Evolutie van het productiegetal op het basisfokbedrijf Hyvar Select – bron: Hyvar Select

Figuur 2 Optimale spekdikteverloop (blauwe zone) tijdens de productiecyclus van zeugen – bron: Hyvar Select

dat sperma hier wel tijdig raken natuurlijk. Gezien sperma slechts een beperkte houdbaarheid heeft, vergde dit een goede organisatie, zowel in Spanje als hier.” Ook deze maatregel had een gunstige invloed op de productiecijfers bij Hyvar Breeding (zie figuur 1).

Voer beperken in midden van dracht

De productiecijfers werden dus alsnar beter. Maar ook de kostenstructuur werd grondig bekeken. Volgens Kris Lauwersen bespeel je best eerst kostenfactoren die het grootste resultaat kunnen geven: “De voerkost op een varkensbedrijf is aanzienlijk. Bij de biggenproductie bepalen ze het grootste deel van de kosten. In mijn ogen zullen de voerprijzen op termijn zeker niet dalen en bovendien kregen we de laatste jaren te maken met een bijkomende prijsbepalende factor, namelijk de speculatie op de grondstoffen.

De dieren hebben natuurlijk een bepaalde hoeveelheid voeder nodig, maar het is een kunst om niet meer te voederen dan nodig. Uit internationale cijfers (interPIG)

weten we dat het jaarlijkse voerverbruik van een zeug sterk verschilt van lidstaat tot lidstaat. In 2008 was dit bijvoorbeeld 1430 kg in Denemarken, 1206 kg in Nederland en 1163 kg in België. Het voerverbruik heeft een grote impact op de kostprijs van je geproduceerde biggen. Het optimaal evenwicht vinden is een moeilijke oefening, want enerzijds moet je dierlijke eiwitten (biggen) produceren, anderzijds probeer je de voerkost te beperken.

Gespeende zeugen moeten trouwens een minimale conditie hebben om ook in de volgende worp(en) voldoende productief te zijn. Dit kan je best opvolgen door spekdiktemetingen uit te voeren. Toen we hier 3 jaar geleden deze metingen intensiever begonnen uit te voeren, bleek dat onze zeugen gemiddeld ruim in conditie waren. Op 8 op de 10 praktijkbedrijven zien we trouwens ook dat de drachtige zeugen ruim gevoederd worden. Niet alleen te magere, maar ook te ruime zeugen, produceren niet optimaal. Als je de conditie beter kan sturen, is dit zowel beter voor de productieresultaten als voor

de voerkosten. Bijkomend zal er minder waterverbruik zijn en minder mestproductie.

Op de meeste bedrijven meet men de spekdikte op het einde van de dracht of bij het spenen (foto p. 30). Op het einde van de dracht kan je de conditie van de zeugen echter niet meer bijsturen, bij het spenen ook niet maar het creëert wel een beter bewustzijn over de conditie van de zeug. Zeugen moeten op het moment van de inseminatie een spekdikte van 14 à 16 mm hebben (figuur 2). Als deze waarde onder 12 mm daalt, dan zal je deze zeug tijdens de volgende cyclus nog moeilijk op schema (lees: in conditie) krijgen.

Zeugen met een genetische aanleg voor een hoog geboortegewicht (1,3 à 1,4 kg) hebben minder voer nodig.

Het grootste conditieverlies gebeurt evenwel in de vierde week van de lactatie. Het is dus beter om reeds in de derde levensweek van de biggen de spekdikte van je zeugen te meten. Als op dat moment reeds de kritische onderwaarde van 13 à 14 mm werd bereikt, kan je deze zeug beter 'voorspenen' om te vermijden dat de conditie verder daalt. Als alle zeugen dezelfde conditie hebben vanaf de dekstal kan je trouwens ook beter de voerdosering uniformiseren.

Door veelvuldig te meten, merkten we dat de genetische verbetering van het toomgewicht en de voerefficiëntie in onze zeugenstapel nieuwe voerregimes toe-

lieten. Ook de overname van de Franse fokkerijorganisatie France Hybride gaf ons nieuwe inzichten in de voerschema's. Hierdoor stelden we de 1% onderhoudsbehoefte van de zeug in vraag. Uit onze testen bleek vervolgens dat een voervermindering tussen week 6 en 12 van de dracht – 2,1 kg voer in plaats van 2,5 kg – geen negatieve invloed had op de spekdikte noch op de biggenproductie.

We introduceerden dit lagere voerniveau geleidelijk. In 2009 aten onze zeugen 1035 kg voer bij een gemiddelde productie van 28,5; in 2008 en 2007 was dit nog respectievelijk 1062 kg en 1075 kg voer en een productiegetal van 28,2 en 27,8. Als je dit omrekent naar het voerverbruik per big dan daalde dit van 39 kg per big in 2007 naar 36 kg per big vorig jaar. Bij onze huidige voercurve vreten de D-lijnzeugen jaarlijks nog gemiddeld 1020 kg voer bij een productie van 29,98 biggen per zeug per jaar. Voor de eerste helft van dit jaar zou dit dus een daling naar goed 34 kg zeugvoer per big betekenen. We produceren dus meer biggen met minder voer!"

Efficiëntere productie

"De genetische vooruitgang die we hier de voorbije jaren realiseerden, kon enkel door het inzetten van de 10% beste beren. We maakten hierdoor op ons bedrijf op de tijd van 1 generatie een stap die ons anders 3 generaties zou vergen. Voor de toekomst heb ik nog hoge verwachtingen van genomische selectie (zie ook *Landbouw&Techniek* 12 van 25 juni). Wanneer deze techniek in de praktijk zal toegepast worden, zullen we opnieuw een grote genetische vooruitgang krijgen. Om de hogere genetische waarde van onze zeugen sneller bij de Hyporkklanten te krijgen, promoten we bij onze subfokkers een hoger vervangingspercentage (meer dan 50%) zodat de verbeterde eigenschappen sneller doorstromen naar de vermeerderingszeugen.

Sinds de start van onze campagne omtrent efficiënter produceren tijdens Agridagen Geel past bovendien een stijgend aantal klanten een verlaging van het voerniveau tussen week 6 en 12 van de dracht toe. Ondertussen laten we hen zowel de spekdikte van de zeugen als het geboortegewicht van de biggen meten. Tot hun verbazing blijven hun productiecijfers oké, maar daalt wel hun voerkost. Het is duidelijk dat het beter economisch omgaan met de diverse productiefactoren uiteindelijk leidt tot een beter saldo!", besluit Kris. ■

Efficiënt voeren bespaart al vlug 100 kg voer per zeug per jaar.